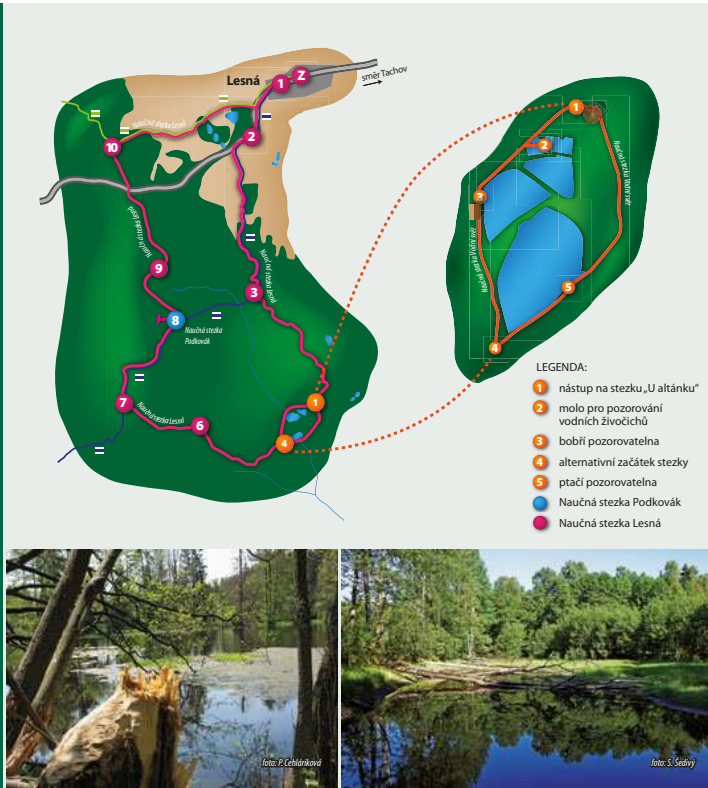

Molo pro pozorování vodních živočichů. Foto: S. Sedivý.

Naučná stezka Vodní svět prochází malebným koutem Českého lesa nedaleko obce Lesná u Tachova odedávna nazývaným Na Kolmu.

V nadmořské výšce kolem 610 m n. m. se zde na rozloze 14 ha nachází soustava osmi malých rybníků, které byly dříve využívány k chovu pstruhů. Dnes jsou již po dlouhou dobu opuštěné a ponechány samovolnému vývoji. Neobhospodařované rybníky se staly útočištěm řady druhů vzácných obojživelníků, kteří se zde hojně rozmnožují. Břehy zarostly pionýrskými dřevinami, osikou a vrbou, a přilákaly vzácného živočicha, bobra evropského. Díky těmto jedinečným přírodním hodnotám bylo území v roce 2012 vyhlášeno za přírodní památku. Stezka přibližuje život některých vodních živočichů a umožňuje je přímo pozorovat v jejich přirozeném prostředí. Skrytá pozorovatelna nabízí možnost nahlédnout dokonce do života bobří rodiny.

Pohled z pozorovatelny na bobří hrad. Foto: M. Prokopová.

Když se žilo na Kolmu

První zmínka o zdejší lokalitě pochází z roku 1523. Její název Kolm je zřejmě odvozen od českého slova chlum - pahorek - návrší. V minulosti zde pracovala sklárna, která patřila k panství Lesná (Schönwald).

Hájem, 18. století. Archiv Z. Procházka.

Někdy v polovině 17. století sklárna zanikla. Na jejím místě byl vystavěn panský dvůr. Rozvoj lokality se kolem poloviny 18. století zastavil a využívali ji především lesní dělníci.

Zříceniny hájovny. Foto: S. Sedivý.

Výklenková kaple z roku 1935. Foto: S. Sedivý.

Později majitelé panství Lesná využívali okolí Kolmu jako lovecký revír. Poslední majitel, Jan Dobřenský (dr. Hans Dobřenský), se věnoval hlavně chovu ryb a založil zde několik rybníků. Zvýšil tak jejich počet na panství na 47. Velkostatek se věnoval především produkci pstruhové nášady. Z kolmských a lesenských rybníků do blízkého i vzdálenějšího okolí tak putovalo až 70 000 kusů pstruhové plůdky ročně. Jan Dobřenský musel opustit panství Lesná v roce 1946 a od té doby nebyly zdejší rybníky hospodářsky využívány.

Život ve vodě

Čolák obecný. Foto: L. Konečný.

Rybníčky jsou sice výtvozem člověka, ale výborně se asimilovaly do okolní přírody. Dnes zadržují povrchové vody, brání vodní erozi a omezují vznik povodní při jarním tání. Jsou také cenným stanovištěm pro výskyt mnohých dnes již ubývajících vodních živočichů. I rybníky Na kolmu se staly útočištěm řady druhů vzácných obojživelníků, ale i běžných vodních živočichů. Každoročně se sem stahují stovky čolků a žab, kteří sem přicházejí naklást svá vajíčka. Nejhojnější jsou skokani hnědí a ropuchy obecné, jejich tmavými pulci se v dubnu hladina při březích jen černá. Pulci blatnice skvrnitě jsou sice mnohem méně častí, ale zato až neuvěřitelně velcí. Pulec této žáby může na délku měřit až 17 cm. Nejděle se u vody kvůli rozmnožování zdržuje zelený skokan krátkonohý, jeho skřehotání můžeme zaslechnout od května do července.

Pulec blatnice skvrnitě. Foto: M. Kanda.

Ropucha obecná. Foto: P. Hájek.

Skokan zelený. Foto: P. Hájek.

ČESKÝ SVAZ
OCHRÁNCŮ
PŘÍRODY
ZO ČSOP Sylva Lúnae

PLZEŇSKÝ KRAJ

LESYČR
NET4GAS

Průvodce Naučnou stezkou Vodní svět vznikl ve spolupráci ZO ČSOP Sylva Lúnae a Správy CHM Český les za finanční podpory Plzeňského kraje. Vydání letáku podpořili také NET4GAS, generální partner ČSOP. Naučná stezka Vodní svět vznikla ve spolupráci ZO ČSOP Sylva Lúnae a Správy CHM Český les za finanční podpory NET4GAS a Lesů ČR.

www.ceskylesem.cz
www.bilzprirode.cz
2012

Foto: L. Vogelhanz

Bobr. Seznamte se!

Bobr evropský je náš největší hlodavec. Váží až 30 kg - například jako srnec. V dospělosti může s ocasem měřit i 140 cm. Větším hlodavcem je už jen jihoaamerická kapybara. Bobr se zcela přizpůsobil k životu ve vodě, která mu poskytuje ochranu před nepřáteli. K pohybu v ní mu slouží plochý ocas, který pracuje jako pohon i kormidlo, a dobře vyvinuté plavací blány na zadních končetinách. Potápění mu usnadňují hydrodynamický tvar těla, uzavíratelné nozdry a uši a mžurka na oku. V mnohem se ale podobá člověku. Stejně jako on je monogamní, samec a samice žijí v páru dokud jeden z nich nemře. Je tu i další podoba - bobři se páří ve vodě tváří v tvář, což je v živočišném světě velmi neobvyklé. Jako lidé žijí v rodinných skupinách, mají složitý komunikační systém, staví domy (doupata a nory), uchovávají potravu a tvoří dopravní síť (rybníky spojené kanály). Dovedou uchopovat předměty, mají stejné jako my na předních končetinách pátý protistojný prst. Ale především jako člověk bobří mění své životní prostředí, aby vyhovovalo jejich potřebám.

Foto: L. Vogelhanz

Foto: L. Vogelhanz

Foto: L. Vogelhanz

Bobr architekt krajiny

Dopravní síť kanálů. Foto: S. Šedivý

Celý život bobra je trvale svázan s vodou, vše přizpůsobuje tomu, aby se při prvním nebezpečí mohl schovat pod její hladinu. Nejvíce mu vyhovuje hlubší stojatá nebo pomalu tekoucí voda. Když jí v krajině nenajde, dokáže si ji vytvořit stavěním hrází. Bobr si staví hráze tam, kde není dostatečně hluboká a stálá hladina vody, aby si ukryl vchod do svého obydlí. Na jejich stavbu používá různý materiál, klacky, drny, bláto nebo kameny. Některé hráze jsou opravdu vysoké a dlouhé i několik desítek metrů. Kromě hrází buduje také kanály, které fungují jako důmyslný dopravní systém. Využívá je k cestám za potravou a přepravě stavebního materiálu. Kanálem dokáže přepravit i metrové klády.

Bobří hráze. Foto: T. Němec

Foto: L. Vogelhanz

Můj dům a rodina

Na tocích s nízkými břehy, jaké jsou v Českém lese nejčastější, si bobři jako obydlí staví hrady. Jsou to nápadné stavby z hromady větví a kmenů, zpevněné bahnem, drny a kameny, ve kterých si bobr vykouše chodbičky a komůrky. Jako každý správný dům má i bobří hrad komín, větrací otvor, kterým si reguluje v hradě teplotu. Komín je dobře patrný v tuhých zimách, kdy z něho stoupá pára. Zdatnost bobřích stavitelů dokazují hrady, které mohou mít na výšku i více než dva metry. Bobří rodina je tvořena mateřským párem a potomky z jednoho až dvou vrhů. Samice rodí v květnu až červenci zpravidla tři až pět plně vyvinutých mláďat. Bobři dospívají ve věku dvou až tří let. V přírodě se dožívají průměrně osmi let. Mladí bobři zůstávají do dosažení dospělosti, teprve potom odcházejí hledat štěstí jinde. Průměrná rodina tak čítá pět až šest jedinců. Bobři jsou teritoriální a v každém teritoriu žije pouze jedna rodina.

Bobří hrad. Foto: T. Němec

Bobr vegetarián

Bobr je býložravec, to znamená, se živí pouze rostlinnou potravou. Přesto je jeho jídelníček velice pestrý, neboť se v něm objevuje více než 150 druhů bylin a přes 80 druhů dřevin. Během roku se složení potravy bobra mění. Zere to, co zrovna roste. Na jaře a v létě se živí vodními a suchozemskými bylinami. Nejvíce si pochutná na sítině, oddencích leknínů, rákosu nebo orobíně. Na podzim a v zimě kácí stromy, aby se dostal k listům, větvičkám, lýku a kůře. Nejraději má vrbu a topol. Může také olstř a břízu a když to musí být nepohodlné ani bukem, smrkem nebo dubem. Na kácení stromů má bobr silné oranžové hlodáky ostré jako dlatka. Nejčastěji jimi poráží stromy o průměru do 6 cm, což je pro něj práce na chvíli. Ale dokáže porazit i silné kmeny, které nejprve nakouše do podoby přesypacích hodin.

Víte, že...

... že bobr umí chodit po dvou?
Chocení po zadních končetinách využívá k přemísťování stavebního materiálu, zejména bahna a kameny, ale třeba i mláďat.
... bobr může konzumovat potravu i pod vodou?
Speciální pyskový sval mu totiž uzavírá tlamou hrad za tlapky, takže mu do ní nemůže.
... že bobr má částečně protistojný prst?
Ten mu, podobně jako lidoopům a některým dalším hlodavcům, umožňuje uchopovat klacky do tlapky. To se mu výborně hodí při stavbě hrází nebo hrází.
... bobr stejně jako lidé používá 'lednický' prst?
Zimní zásoby, stromky a větve, si zapichuje do bahna pod vodou, aby zůstaly čerstvé a v bezpečí před jinými hlodavci.

Bobr dříve a dnes

V minulosti byl bobr v Evropě vyhuben především kvůli své husté kožšině. Opětovně se do České republiky začal šířit z Německa, Rakouska a později i z Polska díky úspěšným reintrodukčním v těchto zemích. V Plzeňském kraji se bobři začali sporadicky vyskytovat asi druhé poloviny 80. let 20. století z Bavorska do oblasti Všerubského průmysku (Domažlicko) a povodí Kateřinského potoka (Tachovsko). V roce 2000 překročili bobři hranici Labsko - Dunajského rozvodí a dostali se tak na vodní toky Úhlava, Radbuza a Mže. Dnes se v celém Českém lese se vyskytuje zhruba 44 rodin, což odpovídá přibližně 220 jedincům. V PP Na Kolmu se rodina bobrů trvale usadila asi v roce 2005. Dnes spravuje soustava hrází a obývá velký hrad na jednom z rybníků. Pokud tě posedíte v naší pozorovatelně, máte šanci je vidět.

PRŮVODCE NAUČNOU STEZKOU VODNÍ SVĚT

